

การศึกษาแนวคิดญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม กับพุทธญาณวิทยา

The Study of The Epistemology of David Hume and the Buddhist Epistemology

พระมหาธนพจน์ ธมเมสโก (คำต๊ิบ)¹ และ พระครูภาวนาโพธิคุณ²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

**PhramahaDhanapot Dhammētsācō (Khamteep)¹
and PhrakhruBhavanabodhikun²**

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand^{1,2}

Corresponding Author; E-Mail: Philosophy2558@Gmail.Com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม 2) เพื่อศึกษาแนวคิดพุทธญาณวิทยา 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม กับพุทธญาณวิทยา เปรียบวิธีวิจัยเป็น ศึกษาแนวคิดทฤษฎีญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม กับพุทธญาณวิทยา นำทั้งสองทฤษฎีนี้มาผสมผสานกันซึ่งเป็นการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม กับพุทธญาณวิทยา

ผลการวิจัย พบว่า

ความรู้ในธรรมชาติของฮูมจะขาดประสาทสัมผัสไม่ได้ ของพุทธปรัชญารู้เกิดได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมสรุปให้เห็นถึงความเหมือนกันและความต่างกันของความรู้ทั้งสองเพื่อนำไปสู่ความถูกต้องของความรู้ ดังนี้ ความเหมือนกัน 1) แหล่งกำเนิดความรู้ที่มาจากสุขตมยปัญญาและจินตามยปัญญา ของพุทธปรัชญาเถรวาทกับประสาทสัมผัสแหล่งกำเนิดความรู้ของฮูม จัดเป็นความรู้โดยอ้อม เพื่อตอบสนองความอยากรู้ของตนเอง 2) แหล่งกำเนิดความรู้ ทั้งพุทธปรัชญาเถรวาทและฮูม อาศัยความเชื่อของตนเป็นตัวนำเข้าไปแสวงหาความรู้ความต่างกัน 1) พุทธปรัชญามีแหล่งกำเนิดความรู้โดยตรงที่เกิดจากการปฏิบัติธรรมทางจิต

* ได้รับบทความ: 2 ธันวาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอบรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562

Received: December 2, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

ภายใน 2) ความรู้ระดับญาณที่เกิดขึ้นภายในเป็นความรู้ระดับสูง สามารถทำให้ถึงความสิ้น
ไปแห่งกิเลส

คำสำคัญ: ญาณวิทยา; ญาณวิทยาของเดวิด ฮูม; พุทธญาณวิทยา

Abstract

This article has the objectives 1) to study the concept of epistemology of David Hume 2) to study Buddhist epistemology 3) to study and analyze David Hume's epistemological concepts and Buddhist epistemology

Research methodology is a documentary research. The scope of research is to study the concepts of epistemology of David Hume and Buddhist epistemology. The combination of these two theories, which is the analysis of David Hume's epistemological theory and Buddhist epistemology

The research found that

The knowledge of Hume's views is not sensory. The Buddhist philosophy of knowledge is born both directly and indirectly, summarizing the similarities and differences of both knowledge in order to lead to the correctness of knowledge as follows. Came from SutaiPanya and Jintayapanya Of Theravada Buddhist philosophy and Hume's sensory origin Classified as indirect knowledge To satisfy their own curiosity 2) Origin of knowledge Both Theravada and Hume philosophy Relying on their beliefs as leaders to seek knowledge and differences 1) Buddhist philosophy has a source of direct knowledge that comes from internal spiritual practice 2) knowledge of inner wisdom is a high level of knowledge Can cause the end of passion

Keywords: Epistemology; Epistemology Of David Hume;
Buddhist Epistemology

บทนำ

ญาณวิทยาเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาค้นคว้าถึงต้นกำเนิดความรู้ โครงสร้าง
วิธีการ และความสมเหตุสมผลของความรู้ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า epistemology ซึ่งมา
จากคำว่า episteme ซึ่งแปลว่า ความรู้ (knowledge) กับ logos ซึ่งแปลว่า ทฤษฎี
(theory) ดังนั้น ในภาษาไทยจะเรียกญาณวิทยา หรือเรียกว่าทฤษฎีความรู้ก็ได้ และใน
ภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า theory of knowledge แทน epistemology ก็ได้ (Teankaew,
2000)

เดวิด ฮูม (David Hume) เป็นนักปรัชญาชาวสกอตแลนด์ ซึ่งได้รับแนวคิดจากจอห์น ล็อก นักปรัชญาประจักษ์นิยมที่เชื่อว่าความรู้ได้จากประสบการณ์ แต่ทฤษฎีของฮูมนั้นพัฒนาไปไกลกว่าทฤษฎีของ จอห์น ล็อกและยอร์จ เบอร์กเลย์ (Jhon Locke and Geoge Berkeley) ฮูมให้ทรรศนะว่า ความรู้ไม่ได้มาจากประสบการณ์เท่านั้นแต่รวมถึงโมภาวะ (Mental States) ทั้งหลายว่า ต้องมีที่มาจากประสบการณ์ด้วยเช่นกัน ซึ่งเท่ากับรวมเอาสิ่งที่เป็นความหลงผิดเข้าไปด้วยฮูมกล่าวว่า ความรู้ทุกอย่างเกิดจาก ความตรึงตรา(รอยประทับ impression) และความคิดหรือจินตภาพ (image) ซึ่งความตรึงตราจะเกิดขึ้นได้เนื่องจากเรารู้สึกหรือมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ความรุนแรงของสิ่งต่างๆ ที่มากระทบกับจิตโดยทางประสาทสัมผัสเป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างความตรึงตรากับความคิด (wittavet, 1993) นอกจากนี้ฮูมยังได้ปฏิเสธสิ่งสากลอีกด้วย เขาไม่ยอมรับการมีอยู่ของพระเจ้า จิต วิญญาณ หรือ อัตตา เพราะสิ่งดังกล่าวไม่สามารถสัมผัสได้ หรือไม่สามารถทำให้เกิดความตรึงตราได้ เขากล่าวว่า เมื่อใดพยายามหาอัตตาดังกล่าว ก็จะพบแต่ความร้อน(heat) ความหนาว (cold) และความรู้สึก (emotion) ความสุข (happiness) ความทุกข์ (suffering) เราสัมผัสกับความคิดที่เกิดขึ้นแล้วเปลี่ยนแปลงไป (Kanatikarn, 2001) การที่ฮูมได้ปฏิเสธสาร (substance) จิต (mind) พระเจ้า (God) นี้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า การที่เขามีแนวความคิดอย่างนี้ซึ่งขัดแย้งอย่างมากกับนักปรัชญาสมัยก่อนที่มีความเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความจริงทางอภิปรัชญา ซึ่งไม่มีใครกล้าปฏิเสธ แต่ฮูมก็ปฏิเสธความจริงนี้ (Poklangdon, 1997) แล้วอะไรเป็นทฤษฎีความรู้ของเขาที่แท้จริง เหตุผลที่น่าเชื่อถือคืออะไร ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ

ความรู้ในปรัชญาตะวันออกที่มีความโดดเด่นอีกระบบหนึ่งคือ ความรู้ของพุทธปรัชญาจัดว่าเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริงเนื่องจากเป็นความรู้ที่มุ่งแก้ปัญหาชีวิตทั่วไปในสังคมที่ประสบอยู่ พุทธปรัชญาถือว่า ความรู้ที่พึงประสงค์นั้นจะต้องเกิดจากประสบการณ์ของตนเองรู้แจ้งชัดสภาพของตน (ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ) เป็นความรู้แจ้งที่สามารถทำให้หลุดพ้นจากอสังกิเลสทั้งปวงได้ ความรู้ในสิ่งใดๆ จะต้องเป็นการรู้ตรงตามความเป็นจริง ความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาทแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือความรู้ระดับโลกียะหรือความรู้สามัญทั่วไปกับความรู้ระดับโลกุตระหรือความรู้ระดับสูง กล่าวคือความรู้สามัญ ตัวผู้รู้จะต้องได้สัมผัสโดยตรงโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั่วไป ส่วนความรู้ระดับสูงนั้น ตัวผู้รู้จะต้องได้สัมผัสขั้นพิเศษคือ จิตที่ได้ญาณ มุ่งเน้นความหลุดพ้นความทุกข์

อวิชาตัมหา เน้นการเกิดประสบการณ์การรู้แจ้งเข้าใจด้วยตัวเอง อันจะนำไปสู่การดับทุกข์ หรือการแก้ปัญหาชีวิตได้ (Tikkapurnyo, 1997) เนื่องจากพุทธปรัชญาเถรวาทมีความเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาเพราะอวิชา (P.A.Prayutto, 1998) ต่อเมื่อได้เรียนรู้จึงค่อยๆ รู้ตามสภาพความเป็นจริง จนกระทั่งเข้าถึงความรู้อันประเสริฐที่สุด นี่ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่า พุทธปรัชญาให้ความสำคัญกับความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่ามีความคล้ายคลึงกับของเดวิด ฮูม นักปรัชญาตะวันตกซึ่งมีทรรศนะที่ว่า บ่อเกิดของความรู้มาจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส (Kamdee, 1983)

จากหลักการเหตุผลและปัญหาดังที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีญาณวิทยาของเดวิด ฮูม กับพุทธญาณวิทยาโดยใช้ทั้งทฤษฎีทางตะวันตกของเดวิด ฮูม และทางตะวันออกของพุทธปรัชญา ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์เข้าด้วยกัน เพื่อความสมบูรณ์ในเรื่องของญาณวิทยา ซึ่งเป็นการแสวงหาจุดร่วมระหว่างองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีทางตะวันตกและทางตะวันออกเพื่อนำมาใช้อย่างกลมกลืนและสมบูรณ์อย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม
2. เพื่อศึกษาแนวคิดพุทธญาณวิทยา
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม กับพุทธญาณวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) เน้นการศึกษาเอกสาร ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยคือ โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม และแนวคิดทฤษฎีพุทธญาณวิทยา โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับนัยของแนวความคิดในทางปรัชญา ความหมาย และกระบวนการเกี่ยวกับญาณวิทยา หรือทฤษฎีความรู้ และเป็นการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง

2. เอกสารการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มี พระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทย) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 อรรถกถา หนังสือ ตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึง

การศึกษาตำรา เอกสารที่แปลจากต้นฉบับของ เดวิด ฮูม ที่แปลเป็นภาษาไทยนำมาเป็น เอกสารที่จะทำการวิจัยในครั้งนี้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเชิงพรรณนาและอุปมา อุปมัย แล้วนำ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เข้ากันเพื่อให้สมบูรณ์มากขึ้น และสรุปผลการวิจัย พร้อมข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

แหล่งกำเนิดความรู้ ทั้งพุทธปรัชญาเถรวาทกับฮูม กล่าวถึง องค์ประกอบ กระบวนการรับรู้โลกกายภาพไว้ 3 ประการเหมือนกัน คือ การรับรู้ของพุทธปรัชญาเถรวาท ประกอบด้วยอายตนะภายใน อายตนะภายนอก (อารมณ์) และจิตวิญญาณทำหน้าที่รู้ โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ประจวบกันเข้า แล้วเกิดผัสสะต่อมา ผัสสะเป็นจุดเริ่มต้นการรับรู้ ที่สำคัญผลักดันให้เวทนา ตัวยรับรู้อารมณ์ ถ้าหากการรับรู้ยังไม่มี การปรุงแต่ง ด้วยกิเลส ตัณหา โดยดำเนินไปตามธรรมชาติ ก็เป็นการรับรู้ที่บริสุทธิ์ องค์ธรรมที่เกิดต่อจากผัสสะคือเวทนา เวทนาเป็นองค์ธรรมที่ผลักดันให้เกิดสัญญา สัญญานี้ดำเนินไปได้ 2 ทาง คือบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์ สัญญาดำเนินไปตามธรรมชาติ ปราศจากอวิชชา ตัณหาแล้ว สัญญาก็บริสุทธิ์ การรับรู้ ความเห็น ความเข้าใจก็ถูกต้องด้วยจิตบริสุทธิ์ตามความเป็นจริงนี้ ย่อมเกิดปัญญารู้แจ้ง ในสรรพสิ่ง สามารถตัดวิภวภูติ เข้าสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ได้เรียกว่า การรู้สายนวิภว (หลุดพ้น) ในทางตรงข้ามถ้าเวทนาผลักดันให้ สัญญาดำเนินด้วยอวิชชา ตัณหาแล้ว ความจำ ได้หมายรู้ก็คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เรียกว่า การรู้สายนสังสารวิภว (การรู้แบบเสพ เสวยโลก)

ทั้งพุทธปรัชญาเถรวาท กล่าวถึงแหล่งกำเนิดความรู้ไว้ 2 ประการ คือแหล่งกำเนิด ความรู้โดยตรงและแหล่งกำเนิดความรู้โดยอ้อม แหล่งกำเนิดความรู้โดยตรงของพุทธปรัชญา คือภาวานามยปัญญา เป็นความรู้ที่ประจักษ์แจ้งจากการปฏิบัติธรรมด้วยตนเอง อันเป็น ประสบการณ์ตรง ในแง่ความจริงที่เชื่อมโยงไปสู่ความรู้ระดับสูง ทำให้หลุดพ้นจากทุกข์ ส่วน แหล่งกำเนิดความรู้ฮูม มีเพียงแหล่งกำเนิดทางเดียวเท่านั้น คือประสาทสัมผัส เป็นการ ประจักษ์แจ้งทางประสาทสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ จัดว่าเป็นแหล่งกำเนิดความรู้โดยอ้อม

พุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของฮูม เป็นปรัชญาต่างสายกัน แนวคิดเรื่องความรู้ก็ มีความต่างกัน ตามนัยของพุทธปรัชญาเถรวาท ความรู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลักการดำเนิน ชีวิตด้วยความจริง เพื่อเป็นที่ยึดถือปฏิบัติให้เกิดความผาสุกในสังคมในเบื้องต้น โดยมีการ

เชื่อมโยงในแง่นำไปสู่ความรู้ระดับสูง หรือระดับปรมาตม์ (ultimate truth) ทำให้ถึงความสิ้นไปแห่งกิเลสทั้งปวง ดับความทุกข์ได้ พุทธปรัชญาเถรวาทให้ความหมายของความรู้ ที่เกิดจากภายในมีลักษณะส่องสว่างโพล่งอย่างฉับพลัน สามารถมองเห็นสรรพสิ่งที่ปรากฏตามความเป็นจริง และที่สำคัญทำให้มนุษย์หลุดพ้นจากการเวียนวนอยู่ในวัฏฏะสงสารต่อไป

ธรรมชาติความรู้ทั้งพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของฮูม มีความต่างกันคือ ความรู้ที่พุทธปรัชญาเถรวาทพึงประสงค์ ต้องเกี่ยวกับการค้นหาสัจธรรมของชีวิต มุ่งสู่ภาวะของความพ้นทุกข์ทั้งปวง ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง (experience) ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติธรรม ผลที่เกิดขึ้นทำให้ประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง เปลี่ยนพฤติกรรมจากความไม่รู้มาเป็นความรู้ ความรู้มี 2 ระดับ คือ ความรู้ระดับสมมติสัจจะ (conventional truth) ที่ได้จากประสาทสัมผัสทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่ได้จากสื่อกลาง และใช้แก้ปัญหาในระดับสังคม และความรู้ขั้นสูง (ultimate truth) เป็นความรู้อันประเสริฐ ที่อยู่เหนือประสาทสัมผัสทั่วไป คือ ความรู้แจ้งที่ได้จากการปฏิบัติบำเพ็ญเพียรจนถึงขั้นญาณ (insight) และจนถึงขั้นตรัสรู้ (enlightenment) ที่รู้ถึงความเป็นไปและเข้าใจในการเกิดและความเป็นไปของทุกข์และสรรพสิ่ง ความรู้นี้ประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง เกิดขึ้นภายในสว่างในตนเอง รู้เท่าทันตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นคุณสมบัติของพระอรหันต์ ที่มุ่งหวังความหลุดพ้นจากทุกข์

ส่วนธรรมชาติความรู้ของฮูม เกี่ยวกับโลกภายนอก (external world) เพื่อให้รู้ประจักษ์แจ้งในวัตถุ ที่มุ่งพิสูจน์ความมีอยู่ของวัตถุ (material) การเข้าถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความมีอยู่ ว่ามีอยู่จริงหรือไม่ รวมทั้งแสวงหาธรรมชาติความรู้มีความเชื่อมโยงระหว่างเหตุและผล (cause and effect) และในส่วนต่าง ๆ จะเป็นความสัมพันธ์ของสาเหตุกับวัตถุ สาเหตุกับสสาร (substance)จิต (mind)อัตตา (ego)...เอกภพ (universe) และสาเหตุกับพระเจ้า (cause and God) เรามีความสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านี้อย่างไร เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทางไหนอย่างไร มนุษย์รู้ได้หรือรู้ไม่ได้ การพิสูจน์สิ่งเหล่านี้ไม่มีอะไรยืนยันได้ นอกจากประสาทสัมผัสเท่านั้น

เกณฑ์การตัดสินความรู้ของพุทธปรัชญาเถรวาท มีอยู่ 3 เกณฑ์ คือ เกณฑ์การตัดสินความรู้ที่ได้จากพระสูตร กาลามสูตร อปินณกสูตร และธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ใช้การตัดสินความรู้ระดับสมมติสัจจะ ความรู้ระดับที่ถูกต้องแน่นอนต้องหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ เกณฑ์ตัดสินความรู้ได้แน่นอน คือญาณ 3 ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นความรู้จากการลงมือปฏิบัติ

โดยตรง โดยใช้ประสบการณ์เป็นตัวตัดสินความรู้ระดับการตรัสรู้ อย่างเช่น พระพุทธเจ้า ส่วนเกณฑ์ตัดสินความรู้ของฮูม ใช้เกณฑ์ตัดสินความรู้ทั้งหมด 3 เกณฑ์ คือเกณฑ์สอดคล้องกันทางความคิด เกณฑ์ความตรงกันระหว่างความคิดกับข้อเท็จจริงที่สังเกตได้โดยตรง เกณฑ์ความตรงกันของความรู้ที่ได้จากการอนุมาน (inference)

ความถูกต้องของความรู้คือ ปลายสุดของความรู้ที่รับรู้ได้ด้วยประสบการณ์ เน้นเกี่ยวกับศักยภาพ (potentiality) ความสามารถ (competence) และประสบการณ์ (experience) ของมนุษย์ ในพุทธปรัชญาความถูกต้องของความรู้ หมายถึงปลายสุดของความรู้ที่รับรู้ได้ด้วยประสบการณ์ตรง ได้แก่ นิพพาน องค์ความรู้ที่เชื่อมโยงไปถึงความสิ้นกิเลส บรรลุนิพพานในที่สุดคือ วิสุทธิ 7 อริยสัจ 4 ไตรสิกขา และให้บังเกิดผลพลอยได้ คือญาณความหยั่งรู้ในอริยสัจ 4 ประการนี้ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่แท้จริงในพุทธปรัชญาเถรวาท เมื่อเกิดญาณทัสสนวิสุทธิ คือ ความรู้ที่เกิดขึ้นแล้วจะไม่เปลี่ยนแปลงไปแต่ประการใด เป็นความรู้ที่สิ้นสุดหยุดการแสวงหา กิเลสที่ละได้แล้วจะไม่เกิดขึ้นอีก ไม่ว่าในกาลใด ๆ ดังนั้นญาณทั้ง 3 อย่าง คือสังขญาณ ขึ้นกำหนดทุกข์เพื่อให้รู้ กิจญาณ ทำหน้าที่ทดลอง เพื่อให้เกิดความรู้ชัดแจ่มแจ้งด้วยตัวเอง กตญาณ ขึ้นแสวงผลจากการกำหนดรู้และการปฏิบัติสิ่งอันตนทำแล้วผลย่อมเกิดขึ้น ญาณเหล่านี้เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ที่เกิดขึ้นด้วยการปฏิบัติอย่างบริบูรณ์ทั้งศีล สมาธิ ปัญญา ผู้ปฏิบัติจะเห็นว่า ในอริยสัจ 4 นั้น เป็นข้อปฏิบัติที่จะต้องทำอย่างจริงจัง คืออริยมรรคมีองค์ 8 เท่านั้น ถ้าปฏิบัติสมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ และปัญญาเมื่อไร นิโรธก็จะเกิดขึ้นเมื่อนั้น และเมื่อนิโรธเกิดขึ้น ก็จะทำหน้าที่ดับเหตุแห่งทุกข์ คือสมุทัย เมื่อเหตุแห่งทุกข์ดับความทุกข์ก็ดับด้วย อย่างนี้เรียกว่า เป็นผู้ถึงความดับทุกข์อย่างแท้จริง เข้าสู่ภาวะแห่งความบริสุทธิ์ มีความสงบสุขเข้าถึงความถูกต้องของความรู้

คุณสมบัติของผู้ที่เข้าถึงความถูกต้องของความรู้ทางพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น ผู้ที่จะเข้าถึงความถูกต้องของความรู้ต้องมีคุณสมบัติที่ประกอบด้วยปัญญาระดับสูง หรือระดับปรมาตม ที่หยั่งรู้สภาวะความเป็นจริงของสรรพสิ่ง ปัญญาระดับสูง(หมายถึงผู้ที่สิ้นกิเลสเท่านั้น) เป็นคุณสมบัติของพระอรหันต์ การที่จะได้มาซึ่งปัญญาระดับสูง ต้องใช้ความอดทน ความมีวิริยะและศรัทธาแรงกล้า และปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง จนเกิดญาณ 3 แล้วความรู้พร้อมของความรู้ทำให้เชื่อมโยงในการปฏิบัติระดับสูงยิ่งขึ้นไป จนเข้าถึงการเข้าถึงความถูกต้องของความรู้ พระอรหันต์เท่านั้น เป็นผู้ปฏิบัติตนด้วยความบริบูรณ์แห่งศีล สมาธิ และ

ปัญญา มีอินทรีย์แก่กล้า สามารถละสังโยชน์ชั้นละเอียด ถอนรากเหง้าตัณหาอย่างหมดสิ้น เป็นผู้บริสุทธิ์หมดจดและไม่เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอีก พระอรหันต์เป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน ทำให้เข้าถึงความถูกต้องของความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาท

ส่วนคุณสมบัติของมนุษย์ที่เข้าถึงความถูกต้องของความรู้ในปรัชญาของฮูมั้น ต้องมีสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพทางจิตที่ดี ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ กล่าวคือ การรับรู้ข้อมูลภายในเป็นหน้าที่ของจิตที่บันทึกเก็บไว้ แต่เมื่อบุคคลมีความผิดปกติทางจิต อาจทำให้การรับรู้ข้อมูลจากรอยประทับไม่อาจเกิดขึ้นได้ การเกิดขึ้นของความรู้ อาจทำได้เพียงรับรู้ข้อมูลในชั้นของรอยประทับเท่านั้น ไม่อาจส่งมาบันทึกข้อมูลทางจิตได้ เนื่องจากสภาพของจิตบกพร่อง ถ้าประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น ฯลฯ ส่วนใดส่วนหนึ่งบกพร่อง ประสาทสัมผัสหรือจิตผิดปกติมีความบกพร่อง การเข้าถึงความถูกต้องของความรู้จะยุติทันที เพราะประสาทสัมผัสเป็นที่มาของความรู้ ดังนั้น การเข้าถึงความถูกต้องของความรู้ของฮูมต้องยึดประสาทสัมผัส ซึ่งต้องมีความสมบูรณ์ ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจเท่านั้น ที่จะทำให้บุคคลเข้าถึงความถูกต้องของความรู้

พุทธปรัชญาเถรวาท กล่าวถึง ความถูกต้องของความรู้ที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ตั้งแต่ระดับพื้นฐานถึงขั้นสูงสุดที่หลุดพ้นจากทุกข์ กล่าวคือ การดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ต้องพึ่งพาพระพุทธศาสนา หลักคำสอนส่วนใหญ่ สอนให้พิจารณาเรื่องทุกข์ ดังในมหาปริณิพพานสูตร ที่มณิกาย มหารวรรค พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “วัยของเราแก่ห่อหมก ชีวิตของเราเหลือน้อย เรา จะจากพวกเธอไป เราทำที่พึ่งแก่ตนแล้ว พวกเธอจงอย่าประมาท มีสติ มีศีลบริสุทธิ์ มีความ ดำรงมั่นคงดี รักษาจิตของตนไว้ ผู้ที่ไม่ประมาทในธรรมวินัยนี้ ละการเวียนว่ายตายเกิดแล้ว จักทำที่สุดแห่งทุกข์ได้” จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์ทรงสอนให้พิจารณาทุกข์ โดยให้ยึดหลัก ของศีล สมาธิ และปัญญา นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดผล คือความสงบสุขใน เบื้องต้นและพัฒนาตนเองให้เข้าถึงความถูกต้องของความรู้คือ ความสิ้นกิเลส และความหลุด พ้นจากทุกข์ ความถูกต้องของความรู้มีอิทธิพลต่อตนเองและสังคมโลก ชาวพุทธที่นับถือ พระพุทธศาสนา ต่างก็พยายามปฏิบัติตามคำสอน เพื่อให้ตนเองเข้าถึงแก่นของ พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาจิตของตนเองให้สูงขึ้น การเข้าถึงความถูกต้องของความรู้ นั้น ผลย่อมเกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติเอง คือความเต็มเต็มในส่วนที่ยังบกพร่องและการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมมนุษย์ไปในทางที่สูงขึ้น ปราศจากความยึดมั่นตัวตน บุคคล หยั่งรู้และเข้าใจความ

จริงของสรรพสิ่ง ที่เอื้อประโยชน์ทั้ง 3 ประการ คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในภพหน้า และประโยชน์อันสูงสุด อันพึงจะหวังได้อย่างแท้จริง

ส่วนอิทธิพลความถูกต้องของความรู้ทฤษฎีของฮูมที่มีต่อมนุษย์นั้น ฮูมได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องเหตุผลแก่การศึกษาและวงการปรัชญาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ความเชื่อที่ว่า เหตุมีความสัมพันธ์กับผล ในความเป็นจริงแล้ว ทฤษฎีของฮูม ทั้งเหตุและผลนี้เป็นเพียงการเกิดขึ้นแล้วก็สิ้นสุดลงเท่านั้น ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกันเลยในธรรมชาติของตัวมันเอง เหตุและผลเป็นเพียงเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องที่ว่าไม่มีอำนาจพลังอันใดที่จะรู้ได้ บรรดาของเหตุทั้งหลายก็ไม่มีพลังอย่างนี้เช่นกัน สิ่งที่เป็นเหตุและผลเป็นเพียงกลุ่มประสบการณ์ทางผัสสะหรือประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเท่านั้น การที่มนุษย์เข้าใจว่ามีการเชื่อมโยงเกิดขึ้นระหว่างเหตุและผล ความคิดเท่านั้นเป็นสิ่งที่กำหนดให้สิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน แต่ก็ไม่มีอะไรยืนยันได้ ฮูมกล่าวว่า การที่เรามีประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อนก็เลยทำให้เราคาดเดาได้ว่า เหตุอย่างนี้ ผลก็จะต้องออกมาเป็นอย่างนี้ การที่เรารู้ผลจะต้องเป็นไปตามที่เราคิด นั้นเป็นการสรุปสิ่งที่เราเคยมีประสบการณ์มาแล้ว ซึ่งปรากฏขึ้นเป็นสิ่งที่เราเห็นบ่อยครั้งจนเกิดความเคยชิน จึงทำให้เราสรุปสิ่งที่จะเกิดในอนาคตว่าจะต้องเป็นไปตามที่มันเคยเป็น ซึ่งเหตุการณ์นี้ไม่อาจหาข้อสรุปได้

อิทธิพลความถูกต้องของความรู้ทฤษฎีของฮูมมีความคล้ายคลึงกันกับทฤษฎีของพุทธปรัชญาเถรวาท คือมีทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเข้าถึงด้วยประสบการณ์ของมนุษย์เท่านั้น ทั้งประสบการณ์ประสาทสัมผัสทั่วไปและประสบการณ์เหนือประสาทสัมผัส จะมีความเหมือนกันคือ การเข้าถึงความถูกต้องของความรู้จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของตนตามสติปัญญาที่สามารถรู้ได้ แต่พุทธปรัชญาเถรวาทนั้น มีความรู้แล้ว ยังต้องนำตนเองให้สิ้นกิเลส หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงด้วย อิทธิพลความถูกต้องของความรู้ทฤษฎีของฮูมที่มีความสำคัญกับนักปรัชญาและวงการศึกษาคือ

- 1) วางรากฐานแนวคิดใหม่ให้แก่การศึกษาและวงการปรัชญาในยุควิทยาศาสตร์
- 2) หลักของเหตุและผลนักปรัชญายุคก่อนเห็นว่าเป็นสิ่งภายนอก ฮูมนำเข้ามาไว้ในประสาทสัมผัส
- 3) ฮูมกล้านำเอาประสาทสัมผัสที่มีขีดความสามารถจำกัด มาครอบคลุมความรู้ทั่วจักรวาล

4) ฮูมเป็นนักปรัชญาสมัยใหม่ ให้หลักการเรื่องเหตุและผล โดยให้แนวคิดใหม่ จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ให้มาอยู่ไกลตัว ทำให้วิชาตรรกศาสตร์ที่เชื่อกันมาตั้งแต่โบราณด้อยลงไป ถือว่าเป็นการปฏิวัติครั้งยิ่งใหญ่แห่งวงการปรัชญา

5) เป็นนักประจักษ์นิยมแบบจัดที่มีความเคร่งครัดในเรื่องความรู้ ถ้าความรู้ไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัส ฮูมถือว่า ความรู้นั้นเป็นเท็จ ดังนั้น ฮูมจึงมีแนวโน้มที่จะเป็นนักวิมตินิยม (skepticism) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อภิปรายผลการวิจัย

ความรู้ในทัศนะของฮูม ให้คำนิยามภายในกรอบประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเท่านั้น เพราะฮูมเป็นนักประสบการณ์นิยม (empiricism) ดังนั้น การนิยามความหมายของความรู้คือ “ความจริงแน่นอนที่เกิดจากการยึดเอามโนภาพ” ความจริงแน่นอน (truth) คือความจริงที่ได้จากประสาทสัมผัส (sense) ประสาทสัมผัสทำให้เกิดรอยประทับ (impression) มโนภาพ (ideas) ได้มาจากการลอกเลียนแบบรอยประทับ แล้วเก็บไว้ในลักษณะของจินตภาพ (image) ดังนั้น สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นจริงเสมอและเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ คือความรู้ทางคณิตศาสตร์ หรือพีชคณิต เคลื่อย่อมมีรสเค็ม เป็นข้อความจริงที่กล่าวถึงแล้วไม่จำเป็นจะต้องพิสูจน์ เป็นต้น องค์ประกอบของกระบวนการรับรู้ของฮูม 3 ประการนั้น ได้แก่ การตระหนักรู้ทางจิต ข้อมูลทางประสาทสัมผัส (sense) และวัตถุภายนอก (material) องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ประจวบเข้ากัน ทำให้เกิดเพทนาการขึ้น หากเพียงสักแต่รับรู้ (perception) เป็นจุดเริ่มต้นการรับรู้เท่านั้น เป็นการรับรู้บริสุทธิ์เหมือนกับพุทธปรัชญาเถรวาท ส่วนการรับรู้แบบเสพสวैयाโลกเป็นการรับรู้ที่ต่อจากเพทนาการ การรับรู้ยังไม่บริสุทธิ์แต่อย่างใด เพราะมีการปรุงแต่งเข้าไปยึดความเป็นตัวตนอยู่ ถ้ามองในทัศนะของพุทธปรัชญา ไม่ได้พิจารณาสัญญาที่จะเชื่อมให้เกิดสังขาร ในจุดนี้ฮูมไม่นำมาพิจารณา จึงมีความโน้มเอียงไปสู่การรับรู้ไม่บริสุทธิ์ได้ ดังนั้น การรับรู้ที่ถูกต้องหรือผิดพลาดของจิต จึงเป็นการบวนการรับรู้แบบเสพสวैयाโลก ธรรมชาติความรู้ของฮูม เกี่ยวกับโลกภายนอก (external world) เพื่อให้รู้ประจักษ์แจ้งในวัตถุ ที่มุ่งพิสูจน์ความมีอยู่ของวัตถุ (material) การเข้าถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความมีอยู่ ว่ามีอยู่จริงหรือไม่ รวมทั้งแสวงหาธรรมชาติความรู้มีความเชื่อมโยงระหว่างเหตุและผล (cause and effect) และใน ส่วนต่าง ๆ จะเป็นความสัมพันธ์ของสาเหตุกับวัตถุ สาเหตุกับสสาร (substance)

จิต (mind) อัตตา (ego) เอกภพ (universe) และสาเหตุกับพระเจ้า (cause and God) เรามีความสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านี้อย่างไร เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทางไหนอย่างไร มนุษย์รู้ได้หรือรู้ไม่ได้ การพิสูจน์สิ่งเหล่านี้ไม่มีอะไรยืนยันได้ นอกจากประสาทสัมผัสเท่านั้น เกณฑ์ตัดสินความรู้ของฮูม ใช้เกณฑ์ตัดสินความรู้ทั้งหมด 3 เกณฑ์ คือเกณฑ์สอดคล้องกันทางความคิด เกณฑ์ความตรงกันระหว่างความคิดกับข้อเท็จจริงที่สังเกตได้โดยตรง เกณฑ์ความตรงกันของความรู้ที่ได้จากการอนุมาน (inference) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิเชียร สุธีโร (สิงห์คุบุตร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิดความเป็นสาเหตุของเดวิด ฮูมกับปัจเจกสมุบัติในพุทธปรัชญาเถรวาท” ผลการศึกษาวิจัยพบว่าในเรื่องความหมายของความเป็นสาเหตุ ฮูมให้ความหมายของสาเหตุโดยการบอกที่มาของการเรียกสิ่งหนึ่งว่าสาเหตุ ซึ่งได้แก่การมาด้วยกันหรือตามกันมาของสิ่ง 2 สิ่งอย่างคงที่สม่ำเสมอ ถ้าพิจารณาในแง่ของความสัมพันธ์เชิงปรัชญาซึ่งเป็นสิ่งที่เราสังเกตเห็นได้ สาเหตุของฮูมหมายถึงการมาด้วยกันอย่างสม่ำเสมอของสิ่งสองสิ่ง เช่น ฝนตกแล้วถนนก็เปียก ลมพัดแล้วกังหันก็หมุน เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความเป็นสาเหตุของฮูมหมายถึงการที่มีสิ่งหนึ่งแล้วก็มีอีกสิ่งหนึ่งเกิดตามมาอย่างสม่ำเสมอเท่านั้น

บ่อเกิดความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาท ตามทัศนะของพุทธปรัชญารู้เกิดจากสุตมยปัญญาเป็นความรู้ที่เกิดจากการศึกษาอบรม เล่าเรียน จากการได้ฟังหรือ การอ่าน เปรียบเทียบได้กับ ศัพทประมาณ จินตามยปัญญา เป็นความรู้ที่เกิดจากการคิดใคร่ครวญอย่างมีระบบ พิจารณาอย่างรอบคอบอยู่ในหลักการของเหตุผลเปรียบเทียบได้กับอนุมานประมาณ ซึ่งทั้งสองนี้เป็นปัญญาทำให้มีความรู้ที่เป็นจริงได้ในระดับสมมติ สัจจะ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งความรู้ที่ถูกต้องในระดับสมมติ (Conventional truth) และภาวนามยปัญญา เป็นความรู้ที่ได้รับจากการฝึกฝนอบรมจิตลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องจนเกิดความรู้แจ้ง เปรียบเทียบได้กับ ประจักษ์ประมาณ ทำให้มีความรู้ระดับปรมาตม (Ultimate truth) ได้ จากการศึกษาการจำแนกความรู้ในพุทธธรรมนั้นสรุปได้ว่า ความรู้นั้นแบ่งตามแหล่งความรู้ที่เกิดขึ้นมีปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ อายุขณะภายในและอายุขณะภายนอกเป็นเครื่องรับรู้ ความรู้ที่รู้ตามสภาวะของขั้น 5 คือ สัญญา วิญญาณ ปัญญา เป็นความรู้นามธรรมที่แยกออกจากขั้นทั้งหลาย ความรู้ที่ได้จากปัญจทวารและมนทวาร ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาปัญญาอยู่ในขอบเขตของการฝึกอบรมทางสัญญา ทิณฺฐิ ญาณ และความรู้อันเป็นจากการปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมมนุษย์ ที่ได้รับการฟัง ความคิดเห็น (ทิณฺฐิ) ความหยั่งรู้

(ญาณ) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความรู้ชั้นญาณนั้น ญาณ คือ ความรู้ ความหยั่งรู้ และญาณ คือ ความรู้ระดับสูงสุดของปัญญามนุษย์ที่หยั่งรู้ความจริงตามสภาวะในพุทธปรัชญาเถรวาท ยอมรับว่า เป็นความรู้ชั้นสูงหรือขั้นปรมาตม สามารถหลุดพ้นจากตัณหา อวิชชาและเข้าสู่ความเป็นพระอรหันต์อันประเสริฐและพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้ ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะแบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความรู้ความจริงใน พุทธปรัชญาเถรวาทที่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ระดับสามัญ และความรู้ระดับสูง ญาณวิทยาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นผลสืบเนื่องจากศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในสังคมไทย และโลกตะวันออก ญาณวิทยาแบบพุทธปรัชญาเถรวาทจึงมีคุณูปการกับโลกและสังคมอย่างยิ่งโดยเฉพาะต่อสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านานเป็นทั้งรากฐานในการดำเนินชีวิต และเป็นรากฐานการศึกษา จึงมีลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องต่อการทำความเข้าใจธรรมชาติ โลกและชีวิต ดังนั้น เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทนี้ แล้วย่อมสามารถทำลายอาสวะกิเลสทั้งปวงได้หมด และหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหมดเข้าสู่สภาวะที่มี แต่ความสุขตลอดกาลหรือที่เรียกว่า “นิพพาน” อันเป็นจุดหมายสูงสุดของพุทธปรัชญาเถรวาทซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธนาธิป มหัทธมมรภขิต (ฮาดเนาลี) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญานายะ” ผลการศึกษาวิจัยพบว่าความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยซึ่งเป็นสาเหตุอันเป็นเครื่องมือทำให้เกิดความรู้ ความรู้นั้นเกิดขึ้นจากการแสวงหาด้วยกระบวนการและวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น การแสวงหาความรู้ด้วยการบำเพ็ญเพียร การนั่งสมาธิ หรือการวิเวกจากพระเป็นเจ้า ทั้งหมดล้วนแต่เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ทั้งสิ้น แหล่งที่มาแห่งความรู้จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินหาความจริงได้ ต้องมีวิธีการแสวงหาที่ถูกต้อง

จากการศึกษาวิเคราะห์ให้ผู้วิจัยสรุปว่า แหล่งกำเนิดความรู้ในทรรศนะของฮูม คือประสาทสัมผัส (sense) ที่ได้มาของกลุ่มประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสอันได้แก่ รอยประทับและมโนภาพ ถ้าประสาทสัมผัสบกพร่องก็ไม่สามารถรับรู้ข้อมูลได้เลย เพราะแหล่งกำเนิดความรู้ของฮูมต้องยึดประสาทสัมผัสเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ความรู้ในทรรศนะของฮูมจะขาดประสาทสัมผัสไม่ได้ เพราะมีความจำเป็นในฐานะของการได้มาซึ่งความรู้ ถ้าประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งบกพร่อง ก็อาจทำให้การรับในส่วนนั้นบกพร่องไปด้วยหรือความรู้อาจเกิดขึ้นไม่ได้เลยแหล่งกำเนิดความรู้ของพุทธปรัชญาเถรวาทและแหล่งกำเนิด

ความรู้ของฮูม ผู้วิจัยสามารถสรุปให้เห็นถึงความเหมือนกันและความต่างกันของความรู้ทั้งสองเพื่อนำไปสู่ความถูกต้องของความรู้ ดังนั้นความเหมือนกันของแหล่งกำเนิดความรู้ระหว่างพุทธปรัชญาเถรวาทและฮูม 1) แหล่งกำเนิดความรู้ที่มาจากสุตมยปัญญาและจินตามยปัญญาของพุทธปรัชญาเถรวาทกับประสาทสัมผัสแหล่งกำเนิดความรู้ของฮูม จัดเป็นความรู้โดยอ้อมหรือความรู้สามัญทั่วไป เพื่อตอบสนองความอยากรู้ของตนเอง 2) แหล่งกำเนิดความรู้ ทั้งพุทธปรัชญาเถรวาทและฮูม อาศัยความเชื่อของตนเป็นตัวนำเข้าไปแสวงหาความรู้ความต่างกันระหว่างแหล่งกำเนิดความรู้ของพุทธปรัชญาเถรวาทกับแหล่งกำเนิดความรู้ของฮูม 1) พุทธปรัชญามีแหล่งกำเนิดความรู้โดยตรงที่เกิดจากการปฏิบัติธรรมทางจิตภายใน สามารถพัฒนาจิตให้แก่กล้า เป็นทางไปสู่ความสิ้นกิเลสได้ คือภาวนามยปัญญา ส่วนแหล่งกำเนิดความรู้คือประสาทสัมผัสนั้น ทำให้มนุษย์เกิดความรู้ได้ด้วยความสามารถของประสาทสัมผัสที่มนุษย์คิดว่ารู้ได้และต้องการอยากรู้ 2) ความรู้ระดับญาณที่เกิดขึ้นภายในเป็นความรู้ระดับสูง สามารถทำให้ถึงความสิ้นไปแห่งกิเลส หลุดพ้นจากความทุกข์และบรรลู่ถึงเป้าหมายสูงสุดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวีรรัตน์ อภิธมโม (เข้พวง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์พรมแดนความรู้ในพุทธปรัชญาเถรวาทและเดวิด ฮูม” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คุณสมบัติของมนุษย์ที่เข้าถึงพรมแดนความรู้ในปรัชญาของฮูมนั้น ต้องมีสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพทางจิตที่ดี ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ กล่าวคือ การรับรู้ข้อมูลภายในเป็นหน้าที่ของจิตที่บันทึกเก็บไว้ แต่เมื่อบุคคลมีความผิดปกติทางจิต อาจทำให้การรับรู้ข้อมูลจากรอยประทับไม่อาจเกิดขึ้นได้ การเกิดขึ้นของความรู้อาจทำได้เพียงรับรู้ข้อมูลในชั้นของรอยประทับเท่านั้น ไม่อาจส่งมาบันทึกข้อมูลทางจิตได้ เนื่องจากสภาพของจิตบกพร่อง ถ้าประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น ฯลฯ ส่วนใดส่วนหนึ่งบกพร่อง ประสาทสัมผัสหรือจิตผิดปกติมีความบกพร่อง การเข้าถึงพรมแดนความรู้จะยุติทันที เพราะประสาทสัมผัสเป็นที่มาของความรู้ ดังนั้น การเข้าถึงพรมแดนความรู้ของฮูมต้องยึดประสาทสัมผัส ซึ่งต้องมีความสมบูรณ์ ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจเท่านั้น ที่จะทำให้บุคคลเข้าถึงพรมแดนความรู้ได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดญาณวิทยาของเดวิด ฮูม กับพุทธญาณวิทยา ความถูกต้องของความรู้ของพุทธปรัชญาเถรวาทและเดวิด ฮูม ผู้วิจัยพบว่า ทั้งแนวคิดของพุทธ

ปรัชญาเถรวาทกับแนวคิดของฮูม มีความเหมือนกันและความต่างก็คือ มีความเหมือนกันในแง่ของการแสวงหาความรู้ โดยยึดประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส แต่ประสบการณ์ทางพุทธปรัชญาเป็นประสบการณ์จริงที่รวมเอาประสบการณ์ที่เหนือประสาทสัมผัสด้วย สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติถึงความสิ้นแห่งกิเลสทั้งหลาย หลุดพ้นจากความทุกข์ได้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการอยากรู้ ในสิ่งที่มนุษย์ที่สามารถรู้ได้ และเพื่อโต้ตอบแก้ไขจุดบกพร่องของนักปรัชญาคนอื่น ๆ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องแนวคิดญาณวิทยาของเดวิด ฮูม กับพุทธญาณวิทยา ซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพียงบางส่วนเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะได้มีการศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาการศึกษาและเป็นขุมทรัพย์ทางปัญญา เช่น

- (1) การบูรณาการการใช้เหตุผลของพุทธปรัชญาเถรวาทกับฮูม
- (2) การศึกษาวิเคราะห์ตรรกวิทยาในทรรศนะของฮูม
- (3) การบูรณาการเพทนาการแบบฮูมสู่จิตบริสุทธิ์แบบพุทธปรัชญา

References

- Kamdee, D. (1983). Modern Western philosophy. Bangkok: Tip-angson.
- Kanatikarn, P. (2001). Philosophy. Bangkok: sahatammik.
- P.A.Prayutto, P. (1998). Bhuddadham. Bangkok: Buddhist Foundation.
- Poklangdon, P. (1997). Basic philosophy. Changmai: Chiang Mai Rajabhat University.
- Teankaew, B. (2000). Epistemology (knowledge theory). Bangkok: OS.Printinghouse.
- Tikkapunyo, P. (1997). The study of knowledge theory of Theravada Buddhist philosophy and Bertal Russell. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- wittavet, s. (1993). Hume's theory of knowledge. bangkok: chulalongkorn univercity.